WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)
z dnia 13 stycznia 2005 r. *

W sprawie C-175/02

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (Niderlandy) postanowieniem z dnia 8 marca 2002 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 maja 2002 r., w postępowaniu:

F. J. Pape

przeciwko

Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, A. Rosas, K. Lenaerts, S. von Bahr i K. Schiemann (sprawozdawca), sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

rzecznik generalny: L. A. Geelhoed,
sekretarz: M.-F. Contet, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 22 stycznia 2004 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez H. G. Sevenster, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J. Fletta i H. van Vlieta, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 marca 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym — podobnie jak w sprawie C-174/02 Streekgewest Westelijk Noord-Brabant (wyrok z tego samego dnia, tj. 13 stycznia 2005 r., Zb.Orz. str. I-85, zwany dalej „wyrokiem w sprawie SWNB") — dotyczy wykładni art. 93 ust. 3 Traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 3 WE).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między F. J. Papem, rolnikiem, a Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (ministerstwem rolnictwa, środowiska i rybołówstwa) w przedmiocie opłaty od nadwyżek gnojowicy nałożonej na niego na podstawie art. 13 Meststoffenwet z dnia 27 listopada 1986 r. (ustawy dotyczącej gnojowicy, *Staatsblad* 1986, 598), z tego względu, że została ona ustanowiona z naruszeniem zakazu wprowadzania w życie środków, o którym mowa w art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 93 ust. 3 Traktatu stanowi:

„Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 92, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane Państwo Członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków, dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej".

Uregulowania krajowe

4 Artykuł 13 Meststoffenwet, która weszła w życie w dniu 1 maja 1987 r. na mocy rozporządzenia z dnia 22 kwietnia 1987 r. (*Staatsblad* 1987, 189), ustanowił w Niderlandach opłatę od nadwyżek gnojowicy „celem pokrycia wydatków związanych:

a) z administracją banków gnojowicy, o których mowa w art. 9;

b) z dofinansowaniem w rozumieniu art. 9 ust. 4;

c) z utworzeniem infrastruktury dla efektywnego odbioru, dostarczania, obróbki, przetwarzania, jak również usuwania nadwyżek gnojowicy;

d) z kontrolą wykonania przepisów rozdziałów III i IV".

5 Opłata ta jest należna od chwili wyprodukowania gnojowicy. Opłata, która stała się wymagalna w trakcie danego okresu (co do zasady w trakcie roku kalendarzowego), powinna zostać zapłacona (co do zasady w terminie jednego miesiąca od zakończenia tego okresu) na podstawie deklaracji.

6 Artykuł 9 ust. 4 Meststoffenwet, o którym mowa w art. 13 lit. b) tej ustawy, stanowi, że bank gnojowicy może przyznać dofinansowanie na poniesione wydatki związane w szczególności z transportem odchodów zwierzęcych, jeżeli uzna on, że przyczyni się to do skutecznego przetwarzania i usuwania gnojowicy zgodnie z celami ustawy. W związku z tym wydane zostało Mestbank inzake vangnetfunctie en kwaliteits-premiëringssysteem z dnia 25 kwietnia 1989 r. (rozporządzenie w sprawie banku gnojowicy, dotyczące funkcjonowania odzyskiwania oraz systemu premii za jakość, *Staatscourant* 1989, 86). Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 kwietnia 1989 r. Przewidywało ono przyznawanie pomocy na transport gnojowicy wysokiej jakości według systemu premii za jakość.

7 Królestwo Niderlandów poinformowało Komisję o istnieniu tego rozporządzenia pismami z dnia 26 lipca 1988 r. oraz z dnia 16 stycznia 1989 r. Pismem z dnia 10 marca 1989 r. Komisja doręczyła Królestwu Niderlandów decyzję o niewnoszeniu zastrzeżeń do tego rozporządzenia do końca 1989 r. W kolejnym piśmie Komisja potwierdziła, że pomoc państwa została uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem począwszy od dnia 1 stycznia 1988 r.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

8 W związku z wyprodukowaniem gnojowicy w swoim gospodarstwie w 1988 r. F. J. Pape zobowiązany był do uiszczenia opłaty od nadwyżek gnojowicy za rok 1988. Nie złożył on jednak deklaracji w przewidzianym do tego terminie jednego miesiąca. Wskutek tego, decyzją z dnia 31 marca 1989 r., określono wysokość opłaty od nadwyżek gnojowicy na kwotę 10 283,50 NLG, do której doliczono tę samą kwotę tytułem podwyższenia.

9 F. J. Pape wniósł odwołanie od tej decyzji do inspektora van het Bureau Heffingen van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (inspektor biura opłat ministerstwa rolnictwa, środowiska i rybołówstwa). Ten zaś zmniejszył opłatę od nadwyżek gnojowicy określoną w tej decyzji do 1779,60 NLG, z dodatkiem tytułem podwyższenia w wysokości 177,96 NLG. F. J. Pape wniósł skargę na tę decyzję do Gerechtshof te Leeuwarden (Niderlandy). Na skutek tych okoliczności inspektor podatkowy zaniechał naliczania dodatku. Gerechtshof utrzymał w mocy jego decyzję — bez dodatku. F. J. Pape wniósł następnie skargę do Hoge Raad.

10 Skarga ta opiera się w części na założeniu, że część środków pozyskanych z opłaty od nadwyżek gnojowicy za rok 1988 była przeznaczona na wykonanie pomocy państwa w 1989 r. i temu posłużyła.

11 Oceniając, że rozstrzygnięcie sporu przed sądem krajowym zależy od wykładni art. 93 ust. 3 Traktatu, Hoge Raad der Nederlanden postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami:

„1) Czy wobec tego, że wprowadzanie w życie pomocy nie było dozwolone w świetle art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu WE [...], zakaz wyrażony w tym postanowieniu znajduje również zastosowanie do ustanowienia opłaty, z której pozyskane środki są — zgodnie z rozpatrywaną ustawą — częściowo przeznaczone na finansowanie wspomnianej wyżej pomocy, niezależnie od istnienia zakłócenia wymiany handlowej między Państwami Członkowskimi, które byłoby (częściowo) spowodowane opłatą jako sposobem finansowania pomocy? Czy odpowiedź na to pytanie zależy od stopnia natężenia związku występującego między pomocą a opłatą ją finansującą, od momentu, w którym środki pozyskane z opłaty finansującej są rzeczywiście spożytkowane na pomoc, czy też od jeszcze innych okoliczności? Jakie zatem okoliczności mają znaczenie w tej sytuacji?

2) Jeżeli zakaz wprowadzania w życie pomocy dotyczy również opłaty finansującej, to czy podmiot nią obciążony może powołać się na bezpośredni skutek art. 93 ust. 3 Traktatu WE, aby kwestionować całą jej kwotę, czy też ma on prawo do kwestionowania jedynie tej jej części, która prawdopodobnie będzie lub już została rzeczywiście przeznaczona na finansowanie pomocy w okresie, w którym jej wprowadzanie w życie jest lub było zakazane na mocy przywołanego wyżej postanowienia?

3) Czy prawo wspólnotowe nakłada specyficzne wymagania co do sposobu określania, jaka część opłaty objęta jest zakazem wynikającym z art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu WE, wobec braku w krajowych przepisach podatkowych klucza do tego podziału, w przypadku gdy chodzi o opłatę finansującą, z której pozyskane środki są przeznaczone na różne cele, dla których istnieją inne jeszcze niż ta opłata źródła finansowania, a które nie są objęte zakazem wynikającym z art. 93 [...] Traktatu WE? Czy w takim przypadku część opłaty finansującej przeznaczona na finansowanie pomocy objętej dyspozycją art. 93

[...] Traktatu WE powinna być określana w drodze oszacowania z uwagi na datę jej nałożenia, czy też na podstawie następnie pozyskanych danych dotyczących ogólnej wielkości środków pozyskanych z opłaty finansującej oraz wydatków poniesionych na poszczególne cele?".

W przedmiocie pytania pierwszego

12 Pytanie pierwsze dotyczy trzech odrębnych kwestii. Sąd krajowy zmierza w istocie do uzyskania odpowiedzi, czy zakaz wprowadzania w życie środków, o którym mowa w art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu:

— stoi na przeszkodzie wprowadzaniu opłaty, która jest przeznaczona na finansowanie pomocy,

— obowiązuje nawet wtedy, gdy opłata nie wywiera żadnego wpływu na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi;

— stosuje się niezależnie od stopnia natężenia związku występującego między rozpatrywaną pomocą a opłatą ją finansującą.

13 Należy udzielić odpowiedzi na trzecią część tego pytania przed rozpatrzeniem pozostałych.

14 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że opłaty nie wchodzą w zakres stosowania postanowień Traktatu dotyczących pomocy państwa, chyba że przewidują one taki sposób finansowania pomocy, że stanowią integralną część tej pomocy (ww. wyrok w sprawie SWNB, pkt 25).

15 Aby uznać opłatę lub jej część za stanowiącą integralną część pomocy, niezbędne jest istnienie w świetle odpowiednich uregulowań krajowych imperatywnego związku między przeznaczeniem opłaty a pomocą. Jeżeli istnieje taki związek, środki pozyskane z opłaty wpływają bezpośrednio na doniosłość pomocy, a w konsekwencji na ocenę zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem (zob. podobnie wyrok z dnia 25 czerwca 1970 r. w sprawie 47/69 Francja przeciwko Komisji, Rec. str. 487, pkt 17, 20 i 21, jak również ww. wyrok w sprawie SWNB, pkt 26).

16 Z treści akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika istnienie imperatywnego związku między opłatą nałożoną przez Meststoffenwet a pomocą na transport gnojowicy ustanowioną na podstawie art. 9 ust. 4 Meststoffenwet. Meststoffenwet pozostawia bowiem podział środków pozyskanych z opłaty między różne cele, w tym między innymi na cel, o którym mowa w art. 9 ust. 4, swobodnemu uznaniu właściwych organów. W ten sposób środki pozyskane z opłaty nie wpływają bezpośrednio na doniosłość pomocy, albowiem mogą być przeznaczane na inne cele przewidziane przez tę samą ustawę, które nie wykazują wszystkich cech charakterystycznych dla pomocy w rozumieniu art. 92 ust. 1 Traktatu (obecnie art. 87 ust. 1 WE).

17 Należy zatem odpowiedzieć na trzecią część pytania pierwszego, że zakaz wprowadzania w życie środków, o którym mowa w art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu, nie znajduje zastosowania do opłaty w sytuacji, gdy ani ta opłata, ani określona część środków z niej uzyskanych nie są obowiązkowo przeznaczane na finansowanie pomocy.

18 Mając na uwadze odpowiedź udzieloną na trzecią część pytania pierwszego, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pozostałe jego części ani na pytania drugie i trzecie.

W przedmiocie kosztów

19 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Zakaz wprowadzania w życie środków, o którym mowa w art. 93 ust. 3 zdanie ostatnie Traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE) nie znajduje zastosowania do opłaty w sytuacji, gdy ani sama opłata, ani określona część środków z niej uzyskanych nie są obowiązkowo przeznaczane na finansowanie pomocy.

Podpisy